

Od Redakcji

Rozszerzony, czwarty i piąty numer „Societas/Communitas” obejmuje głównie problematykę ruchów społecznych i innych form aktywności zbiorowej w Polsce. Problematykę tę uważamy za szczególnie ważną dla rozpoznania i wspierania procesów budowy demokratycznego i samostanowiącego społeczeństwa. Naszym celem było zarówno przejrzenie stanu teorii i badań empirycznych w tej dziedzinie, jak i wywołanie dyskusji na temat możliwości i form udziału różnych podmiotów społecznych w życiu publicznym i kreowaniu nowych wartości kulturowych. Czytelnicy nie znajdą tu jednak całościowego przedstawienia pojawiających się w ostatnich latach protestów ekonomicznych i politycznych, ruchów kulturowych i innych działań zbiorowych. Nie podejmujemy również próby dokonania pełnego przeglądu prowadzonych aktualnie badań nad owymi działaniami. Nie sposób tego dokonać w podwójnym nawet numerze pisma.

Wprowadzająca dyskusja ukazuje różnorodność poglądów i ocen stanu aktywności społecznej w Polsce dokonywanych z perspektywy badaczy, obserwatorów i uczestników. Główne teksty, zebrane w dziale „Artykuły i studia”, nie wyczerpują z pewnością całej tematyki ruchów i innych rodzajów zbiorowej aktywności (np. zabrakło tu opracowania dotyczącego ruchów i organizacji ekologicznych), wskazują jednak na te obszary, które uważamy za ważne. Takim obszarem jest refleksja teoretyczna dotycząca interesujących nas zjawisk. Obszerny artykuł Jana Kubika analizuje ewolucję i stan aktualny teorii ruchów społecznych. Aldona Jawłowska przypomina o roli, jaką odegrały w Polsce badania, teoria i metoda Alaina Touraine’a, a zarazem o tym iż orientacja teoretyczna i metoda badań wybitnego socjologa w konfrontacji ze zmienioną rzeczywistością poniosła klęskę.

Pozostałe, wybrane przez nas tematy to: ruchy prawicowo-nacjonalistyczne, będące – nie tylko w Polsce – zagrożeniem dla demokracji, pisze o tym Rafał Pankowski, a także tworzenie się nowych tożsamości kulturowych oraz ruchy inspirowane doświadczeniem religijnym lub artystycznym.

Ruchy feministyczne oraz mobilizacja tzw. mniejszości seksualnych, zmierzające do samookreślenia się i znalezienia miejsca w przestrzeni społecznej, są obecnie przedmiotem ożywionych dyskusji wykraczających poza ramy środowiska socjologów czy antropologów. Problematyce tej poświęcone są teksty Małgorzty Fuszary i Jacka Kochanowskiego. Zupełnie nowym środowiskiem, poszukującym własnej tożsamości, są „single” odrzucający akceptowany powszechnie model „życia w parze” na rzecz uwalniającej od wielu zobowiązań

samotności. Piszą o nich Magdalena Garncarek i Marcin Jewdokimow. Kończący tę część artykuł Viktora Tarnawskiego nie dotyczy Polski, lecz Rosji. Opisywany przez autora ruch „Rolewików”, przenoszący poszukiwanie własnej tożsamości w świat fikcji literackich, ma jednak swoje odpowiedniki w Polsce. Wydało nam się to fenomenem tak ciekawym, że zdecydowaliśmy się go zamieścić.

Perspektywa religijna pojawia się w zamieszczonych tu artykułach w różnych kontekstach: Tomasz Wrzosek pisze o związkach polityki z religią w ideologicznych wypowiedziach liderów Młodzieży Wszechpolskiej. Ariel Zieliński na przykładzie badanej wspólnoty katechetycznej pokazuje sytuację nowych ruchów religijnych działających wewnątrz kościoła katolickiego. Paweł Moźdzysłowski bada środowisko artystów reprezentujących nurt sztuki krytycznej, odnajdując w nim swoiste manifestacje sacrum.

Niniejszy tom powstawał długo z powodów zarówno finansowych, jak i nieprzewidzianych przypadków losowych. Większość tekstów dostarczona została Redakcji ponad rok temu. Sądzymy jednak, że zawarte w nich treści nie straciły swej aktualności. Ale publikujemy również teksty powstałe niedawno, poświęcone różnym ujęciom teoretycznym działań zbiorowych (Jan Kubik) jak i zdające sprawę z niezakończonych jeszcze badań, czego przykładem jest artykuł Kubika i Michała Wenzela: „Logika społeczeństwa obywatelskiego: Polska, Węgry, Korea Południowa i Tajwan”. O powstających teraz inicjatywach i wydarzeniach informują teksty Niny Kraśko: „Ruch na rzecz demokracji – notatki organizatora Grupy Mazowieckiej” oraz Ewy Korulskiej: „Szkoła Liderów”.

Warto zwrócić uwagę na bardzo rozbudowany dział recenzji. Większość z nich analizuje pozycje związane bezpośrednio z główną tematyką tego tomu. Przedstawiamy tu omówienia ważnych książek angielskich, które, niestety, nie doczekały się polskiego przekładu. Mamy nadzieję, że zawartość tego numeru, mimo fragmentarycznego ujęcia problematyki ruchów społecznych, zainteresuje czytelników i pobudzi do dyskusji. Zapraszamy na stronę internetową naszego czasopisma. Liczymy na to, że pojawią się na niej wypowiedzi i pomysły, które wykorzystamy w następnych numerach.

Aldona Jawłowska
Jan Kubik